

تاریخ دالانلاری، خاطیره حوجهلری

فارسین تبریزدن وئردیگی گوزارشه گۆره، ایران شهرلرینین سوتتی معمارلیغیندا بازار مجموعه سینده ایرتیباطی یوللار، کروانسارالار، تیمچه لر و . . . وار کی شهرین اصلی بافتینین ایسکلتین تشکیل وئریر.

تبریزین بؤیوک بازاریدا اؤز ساییسیز تیمچه، کروانسارا و سارایلاری اینن یاخین و اوزاق کنجه جاقداکی رونق و ایقتیداریندان خبر وئریر. هیجری دؤردونجو قزندن قاجارلاراجن تبریز لاب چوخ گئد-گل لی گونلرینه شاهد اولموشدور کی توریستلر و موستشریقلر بو شهره گلیردیله. بو سفیرلرده مارکوپولو، ابن بطوطه، حمدالله مستوفی و شاردن کیمی اینسانلار تبریز بازارینین اهمیتی و اونون تبریز ایقتیصادینداکی تأثیریندن موهوم و ارزیشلی سند و مدرکلر بوراخیلار. تبریزین تاریخی بازار کی موختلیف تیجاری، فرهنگي، بهداشتی مرکز لر و تاجیرلرین ائولری و آیری شهرلردن گلن تاجیرلرین ایقامت یئرلری کیمی زیر مجموعه لری اؤزوندە یئرلشدیرمیشدی. بئله بیر مجموعه ده عونصورلرین آراسیندا اولان ایرتیباطلارین یوخاری اهمیتی وار. بو سیستمده کی رابیطه، افرادین و گروهلارین اؤزونه مخصوص و پیچیده شبکه کیمی بیر-بیری اینن اولان رابیطه لرین، ایللر بوبودور اؤز فعالیتین ساخلایب و اوخشار نمونه لره بیر اولگو تبدیل اولوب. تبریزین تاریخی بازار کی قدیم تبریزین بؤیوک قیسمتین و ایندی کی تبریزین موهوم بیر بخشینی تشکیل وئریر کی عبارتدی بازارین اصلی چرمدگی، چرمخانا بازارین ایمتیدادی، گۆی مسجد و سپرخاب بازارچاسیندان. قدیم زمانلار تبریزین تأثیری او قدر ایدی کی شهرین اصلی دروازالاری و کالانین گیریشی و خارج اولما یئرلری، بازار محدوده سینده یئرلشیردی. هله بوگون ده دؤرد سپرخاب، باغمئنشه، خیابان و نوبر دروازالاریندان کی بیر گون ایپک یولوندا حرکت ائدن کروانلار میزبانلیق ائلیردی و تیجاری رونقه یاعیت اولوردو، ایزلر و نیشانلر قالیر. تبریز بازار کی دونیانین لاب بؤیوک اؤرتولو تیکیئتییسی کیمی، موختلیف عونصورلر و بؤلوملردن تشکیل تاپیب. بو عونصورلرین ماهیتلری این فرقی اولسا دا مجموعه نین ایستحکامین چوخالید بیر-بیری اینن کناریندا بازارین عؤمرون و تأثیرلری اولماسینی آرتیریلا. تبریز بازارینین موختلیف بخشلری وار. او حومه دن: راستا، بازارین گیریشلری، دالان، خان، کروانسرا، تیمچه، چارسو، میدان، بازارچا، ایمامزادا، مسجد، حمام، مدرسه، حسینیه، زورخانا، بازار کؤپوسو و بو کیمی زادلار. بازار عونصورلاری اینن آد قویمالاری دا مخصوص گئدیشتات و اینسانی فراردا دالارینان اولوب. بئله کی گاهدان بازارین صنعتکارلار و تاجیرلرین پنشه سی اساسیندا، مثلاً عباچیلار دالانی، باشماقچیلار بازار کی و گاهدان اورانین بیناسین قویان شخصین آدینا مثلاً حاج ابوالقاسم تیمچه سی، گاهدان بازارین موقعیت و یئرینه گۆره مثلاً جومعه مسجدی و گاهدان اوردکی تاجیرلرین وطنی اساسیندا مثلاً آلمانلار سارایی و گاهداندا اورانی مخصوص شیکلی و اندازه سینه خاطیر مثلاً اوچ تیمچه لر بازار کی آدی قوبولوردو. اوست-اوسته تبریزین تاریخی بازار کی 160 دان چوخ موختلیف عونصورو، 26 خان، 20 تیمچه، 30 راستا، 2 چارسو، 21 دالان، 2 بازار، 1 میدان، 8 بازارچا، 3 مقبره، 6 مدرسه، 1 زورخانا، 2 کیتابخانا، 5 حمام و 1 یخچالی وار. تبریز بازار کی اۆلکی دؤورلر و ایندی ده تیجارت و الیش-وئریش اوچون لاب یاخشی و موناسیب یئر دیر و شکلی و لایه-لایه بؤلونمه سی اوچون کالا تولیدی و توزیعی اوچون لاب یاخشی مرکز دیر. و بوگون دونیانین کریچدن اولان لاب بؤیوک اوست-اؤرتولو بو مجموعه یونسکونون جهانی میراث سیاھی سیندا یئرلشیب تا دنیا تاریخ بویو اوخوسون و بیلسین کی تبریز بازار کی چوخلو حادیثه لری و صدمه لری آرخادا قویوب و موختلیف دؤورلرده تأثیرلری اولوب و هله ده اؤز تأثیرلری اولماسینا ایدامه وئریر.